

Penes i alegries del periodisme "per lliure"

Els professionals no assalariats reclamen un estatut laboral específic

—Jaume Fabre—

El periodista *free-lance* —literalment, 'llança lliure'— és una espècie poc abundant en l'ecosistema informatiu català. Hi ha, cada cop més, el periodista autònom, per vocació o perquè les empreses l'hi han abocat. No és altra cosa, en definitiva, que un treballador que hauria d'estar en nòmina, per la feina que fa, però que ha d'acceptar un tracte de col·laborador perquè no n'hi ofereixen d'altre.

El *free lance* pur, el periodista que marxa pel seu compte a la caça del reportatge per vendre'l al millor postor quan l'ha obtingut, pràcticament només es troba entre els *paparazzi* a la caça de la foto d'una actriu sense calces, i si pot ser l'esposa d'un banquer, encara millor. La mort de Sarajevo, el mes de maig passat, de Jordi Pujol Puente ha obert un debat a Catalunya sobre els periodistes que no tenen contracte de treball. La tardor vinent, la Federació Internacional

de Periodistes es reunirà a Dublín per tractar l'àmplia problemàtica dels professionals *free lance*. El Congrés de Periodistes Catalans tractarà també el tema. Capçalera recull en aquest número alguns dels elements d'aquest debat.

Les il·lustracions d'aquest treball han estat extretes del llibre "Cent dessins pour la liberté de presse", editat per Reporters sans Frontières, que recull les col·laboracions de dibuixants de tot el món amb motiu del recent Dia Internacional de la Llibertat de Premsa.

— El *free lance* hauria de rebre tota mena de suports i garanties, perquè manté vives unes parcel·les informatives —

Juan txu Rodríguez i Jordi Pujol, dos fotògrafs morts en un front de guerra.

"Jo no conec a Catalunya cap cas de *free lance* pur, de fotògraf que de manera permanent visqui dels reportatges que fa pel seu compte", explica Rafael Seguí, fotògraf, membre de la Junta del Col·legi de Periodistes.

De la mateixa opinió és el fotògraf Manel Armengol, que va esdevenir famós amb les seves fotografies de la manifestació de l'1 de febrer de 1976. Aquelles fotos les va fer i les va vendre com a *free lance* en el més estricte sentit de la paraula: va anar a la manifestació pel seu compte i quan va tenir les fotos va enviar-ne còpies a les principals revistes i diaris del món, oferint-ne la publicació. Van sortir al *New York Times*, a *Newsweek*, *Der Spiegel*, *L'Express*, *Stern* i *París Match*, entre altres. "Tots van enviar-me la liquidació dels meus drets com a autor, religiosament, cosa bastant impensable en tractar amb mitjans d'aquí", comenta.

El compromís professional

Tomàs Abella, un altre dels excepcionals casos d'experiència com a *free lance*, valora molt la militància com a rectora del treball del fotògraf que treballa pel seu compte. "Si no hi ha un compromís, pots convertir-te en un *voyeur* o un mercenari. Cal anar molt ben informat, sabent tot el que està en joc, i no només a prémer el disparador per obtenir la foto més espectacular. Dos dels millors periodistes *free lance* d'aquest país, Manuel Leguineche i Maruja Torres, són una prova clara del que dic. El compromís, a més, et pot ajudar molt a moure't en zones de conflicte, perquè et facilita els contactes". Tomàs Abella considera indispensable treballar amb tota mena de garanties, i molt més si cal traslladar-se a llocs on es corre un risc evident.

"El primer cop que vaig fer un treball de *free lance*", explica, "vaig anar a Nicaragua de la mà d'organitzacions no governamentals, que són sempre una garantia. Després he anat sempre amb el carnet internacional de premsa i l'acreditació de l'Associació de Fotògrafs, a la qual faig saber, abans de marxar, què és el que vaig a fer, a part que em pago la meua assegurança. I el primer que faig en arribar a un país és donar-me a conèixer a l'ambaixada". Abella valora menys l'acreditació d'un mitjà que el carnet internacional de premsa, i opina que la principal garantia és, això no obstant, l'experiència.

Una figura jurídica inexistent

El problema principal, segons tots els periodistes consultats, és la falta del reconeixement explícit, al nostre país, de la figura del *free lance*. Això és així d'una manera tan evident, que ni tan sols existeix una categoria específica dins els apartats de l'Impost d'Activitats Econòmiques, en què els periodistes *free lance* han d'estar donats d'alta. Xavier Febrés, un dels primers periodistes que es van plantejar aquesta possibilitat amb totes les conseqüències, explica que quan l'any 1980 es va establir pel seu compte, sense dependre com a assalariat de cap empresa, va haver de voltar molts despatxos per poder-se donar d'alta de la llicència fiscal. "Era el primer cas amb què es trobaven, i no sabien on encabir-me. Al final em van posar en la categoria de *detective privado*".

Altres periodistes autònoms expliquen que els han posat a la categoria de "*magos y grafólogos*" o, en el millor dels casos, en la d'"*actividades diversas*".

Massa a prop

—Manuel Leguineche—

Els fotògrafs *free lance* espanyols no estan de sort. El nom de Jordi Pujol Puente succeeix, quan feia les primeres armes en la professió, al de Juan txu Rodríguez, que s'estrenava a Panamà en la fotografia de guerra. És un preu molt alt. Per a un jove fotoperiodista espanyol hi ha poques oportunitats de guanyar-se la vida al front. Tal com saben Bauluz o Sánchez, per exemple, a penes hi ha demanda a Espanya. Hi arriben abans les agències franceses, i surt més barat.

Per això el *free lance* espanyol s'ha de buscar un conflicte fotogènic, que sempre és el més perillós, espavilar-se pel seu compte i cobrar "a tant la peça". Sent l'impuls de la guerra i de la història. Ha vist *Bajo el fuego* o pensa que s'hi viu més intensament, allà on sonen els morters i les armes automàtiques. Tenen raó, però a vegades aquesta curiositat, aquest desig d'arribar-hi, de viure a fons l'experiència, es paga amb la vida.

Iugoslàvia, o el que en queda, viu una guerra molt perillosa per als corresponents. A l'amic Pierre Blanchet, amb el qual vam estar a l'Iran i a Xile, l'esperava una mina a Croàcia. Era un tipus prudent, sentimental, un veterà. No li va valer de res en aquesta guerra de fronts mal

delimitats, que canvien cada poques hores, on es dispara sobre tot el que es mou.

Igual que Bob Cappa, Blanchet va volar sobre una mina. El fotògraf d'origen hongarès, que va estar a la guerra d'Espanya i que es va fer famós, entre d'altres, per la fotografia de Cerro Muriano, en el front cordovès, va deixar dit: "Si les teves fotografies no són prou bones, és que no hi estàs prou a la vora".

Al Vietnam, la guerra més llarga del segle, en més de vint anys van morir-hi una cinquantena de periodistes. A Iugoslàvia, des de la proclamació d'independència d'Eslovènia i Croàcia, fa menys d'un any, ja n'han mort més de vint. Des del final de juny fins a l'octubre havien caigut vuit periodistes, i com a mínim dotze reporters van resultar ferits de gravetat.

Va ser un llarg i perillós estiu per a la Premsa. Segons el Comitè de Protecció dels Informadors, alguns atacs van ser premeditats. L'agència Reuter, que a El Salvador ens venia samarretes amb la inscripció "Sóc periodista. No dispari", va confirmar des de Zagreb que un oficial serbi va animar els seus soldats perquè es carreguessin els periodistes. En aquestes condicions, no valen per a res les credencials, la "TV" traçada amb esparadrap sobre el vidre del cotxe. Si l'oficial serbi pensa que el fotògraf o el reporter estan al

Agents i agències

Un sondeig entre les principals organitzacions professionals de periodistes que funcionen a la CEE demostra que en altres països el treball del *free lance* gaudeix d'un estatut propi acceptat per les empreses i defensat pels sindicats i associacions de periodistes. Aquest és el criteri, entre altres, del Dansk Journalistforbund de Dinamarca, la Deutscher Journalisten-Verband i la Industriegewerkschaft Medien d'Alemanya, l'Associació General de Periodistes professionals de Bèlgica, la Federazione Nazionale della Stampa Italiana i els sindicats francesos.

El *free lance*, en aquests països, acostuma a utilitzar les grans agències de la mateixa manera que un escriptor tindria el seu agent literari. Ven la seva feina a l'agència i aquesta es preocupa de vendre-la i li dona un percentatge del que ha cobrat per la publicació del seu treball en diferents mitjans. Això funciona igual per a redactors que per a fotògrafs, a diferència de l'Estat espanyol, on les agències de premsa paguen un tant per peça i després en treuen el màxim profit venent-ho a tants mitjans com poden, sense que per això el periodista rebi més diners.

Un exemple de periodista que col·loca el seu treball a través d'una agència pot ser el de Juantxu Rodríguez, mort el 21 de desembre de 1989 a Panamà, d'un tret dels soldats nord-americans. Estava vinculat a l'agència Cover, i el diari *El País* el va contractar a través de l'agència.

A tant la peça

"A mi m'agrada més parlar de pigiste, que és

sevei de la causa croata, l'identifica amb l'enemic i dispara. El paisatge bosni, com l'eslovè o el croat, està poblat de mines i granades. El drama es traslladà un dia a Sarajevo, la ciutat dels alminars i els edificis de pedra rogenca, allà on van assassinar l'arxiduc.

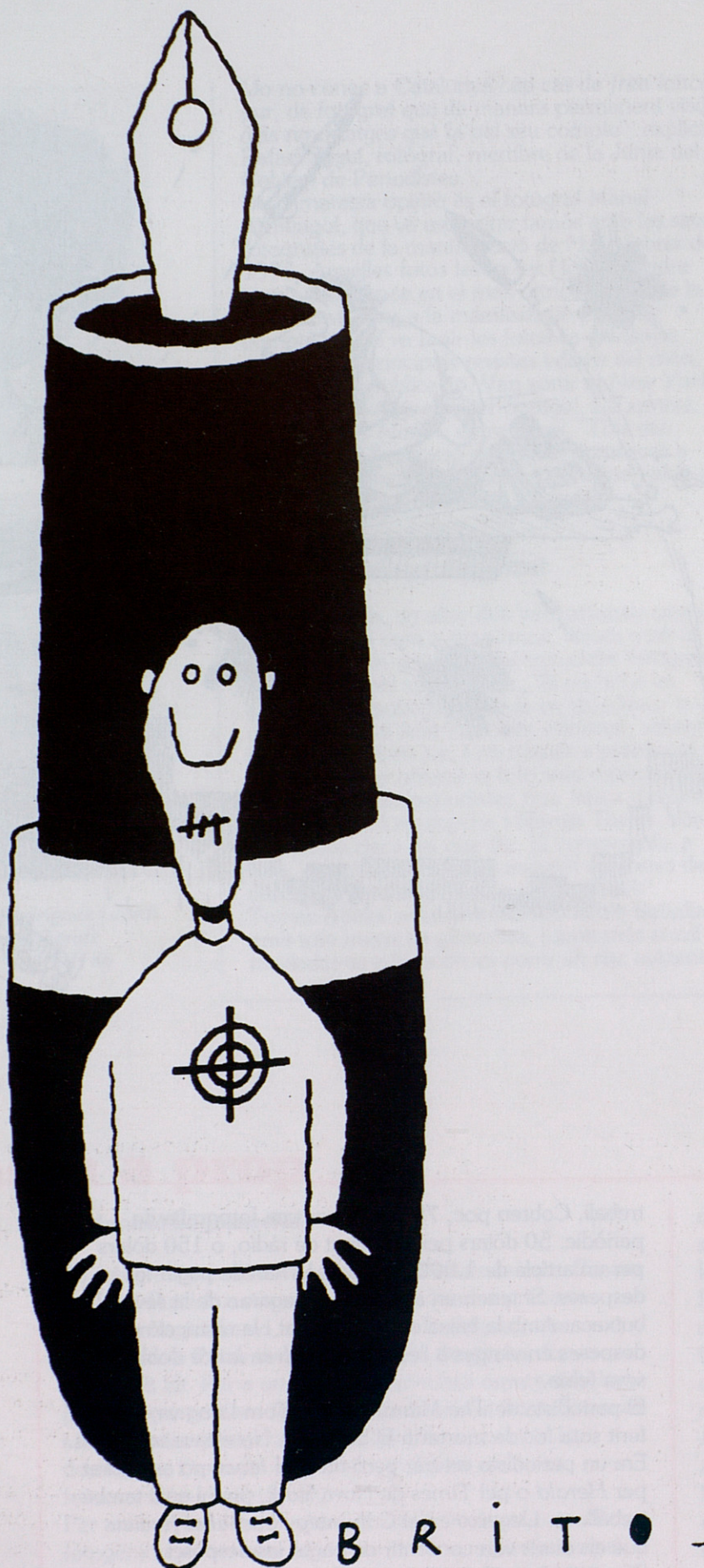
La major part dels periodistes morts en aquesta complicada guerra civil, a 2.500 quilòmetres de casa nostra, han estat *free lance*. O sigui, periodistes independents que cobren per peça publicada. Els mitjans informatius nord-americans n'usen i abusen, d'ells. De vegades es juguen la vida a cada foto, cada cop més a prop. Si no hi ha foto no hi ha el grapat de dòlars. Al Vietnam, les grans agències els deixaven una Nikon i els oferien 20 dòlars per fotografia. Si queia l'exclusiva, sort. De vegades es moria per aquests 20 dòlars. També Bazoft, penjat per Saddam Hussein, era un *free lance* adscrit a *The Observer* de Londres. No hi va haver, atesa la censura, reporters morts al Golf. Van començar a aparèixer en la revolta kurda.

El *free lance* efectiu no en té prou de complir. Ha d'anar sempre més lluny per guanyar-se la vida, a un lloc fix, si el busca. Des de *The Economist* fins a *The New York Times* (que no els signa els treballs), tots els grans mitjans se serveixen de fotògrafs independents, sense contracte de

treball. Cobren poc, 75 dòlars per una fotografia de periòdic, 50 dòlars per un minut de ràdio, o 150 dòlars per un article de 1.000 paraules. I s'han de pagar les despeses. Si tenen un accident, el pagaran de la seva butxaca. Amb la baixa de la publicitat i la restricció de despeses en viatges a l'estranger, el *free lance* dobra la seva feina.

El periodista de *The Miami Herald* Tom Long va caure ferit sota foc de morter a El Salvador. No estava assegurat. Era un periodista veterà, però un *free lance* no assegurat per *Herald* o pel *Times* de Nova York, per al qual també treballava. Llegeixo en el *Columbia Journalist Review* que els diaris van consentir de pagar les despeses d'hospital "per raons caritatives".

Allà, a El Salvador, el veterà fotògraf Bill Gentile solia dir que pots moure't amb "seguretat raonable" quan vas amb l'un o l'altre bàndol. El problema comença quan es canvien les línies o quan et trobes entre dos focs. "És la gana insaciable dels mitjans pel bang-bang", escriu Frank Smyth. La crisi ha fet que els mitjans entreguin les guerres, com més va més, als *free lance* i als *stringers*. ●

com els francesos anomenen el periodista que ven el seu treball per peces i no per jornada", diu Mercè Ibarz, periodista que no manté relació laboral amb cap mitjà. "Suposo que el nom és una deformació fonètica d'un derivat de 'pièce', perquè al·ludeix el periodista que ven la seva feina a tant la peça". Hi ha qui opina que aquesta paraula d'argot també podria voler dir el que es dedica a "faire la pige" als altres, és a dir, el que va més de pressa que ningú, o bé de "piège", perquè el periodista que va per lliure es troba ben sovint capturat en una trampa o posant-ne ell mateix. O potser és una barreja de tot plegat. De fet, segons opinen Mercè Ibarz i la majoria de redactors autònoms consultats, a Catalunya existeix una certa tradició de periodisme *free lance* en el camp dels fotògrafs, però no en el dels que escriuen. El redactor que no manté relació estable amb una empresa es troba en ridícula minoria en un context amb majoria d'assalariats. Un dels periodistes que més clarament van donar fa anys la imatge del *free lance* és Eliseo Bayo, que elaborava uns esplèndids reportatges per a la revista *Destino*, després recollits en dos llibres.

Exercici lliure de la professió

Potser més que parlar de periodisme *free lance* convindria parlar, en termes autòctons, d'exercici lliure de la professió, igual que hi ha, per exemple, aparelladors assalariats –en Ajuntaments, en grans despatxos, etc.– i professionals lliures.

En periodisme ha passat el contrari que en altres professions liberals. Entre els aparelladors, per seguir amb el mateix exemple, fins a mitjan dels anys 60 eren immensa majoria els que tenien despatx propi i els funcionaris. A partir d'aquells anys va començar a créixer el nombre dels aparelladors assalariats, fins al punt d'esdevenir un nucli molt important. Josep Miquel Abad, actual conseller delegat del COOB, va començar les seves activitats públiques organitzant precisament una comissió d'assalariats dintre del Col·legi d'Aparelladors.

Entre els periodistes, en canvi, els assalariats han estat fins ara la tònica dominant. Però cada cop més va creixent el nombre dels que viuen exclusivament de les col·laboracions, i això exigirà sens dubte, a la llarga o a la curta, alguna mena de reconeixement específic dintre de la legislació laboral i fiscal.

En realitat, la majoria de periodistes tenen una vessant d'exercici lliure de la professió, ja que, a més de treballar assalariats en un mitjà, fan col·laboracions, i això exigirà sens dubte, a la llarga o a la curta, alguna mena de reconeixement específic dintre de la legislació laboral i fiscal.

En realitat, la majoria de periodistes tenen una vessant d'exercici lliure de la professió, ja que, a més de treballar assalariats en un mitjà, fan col·laboracions esporàdiques –llibres, articles, conferències, guions, etc.– per a d'altres llocs.

— Creix el nombre d'informadors que fan feines de redactor en diaris però que cobren com a col·laboradors —

La trampa del "col-laborador fix"

Aquells periodistes que ja no tenen cap base assalariada creixen de dia en dia. N'hi ha uns que han triat aquest camí lliurement, com una opció personal, però la majoria s'hi veuen abocats per les empreses, contràries a augmentar el personal en nòmina. Apareix així un exercici no-assalariat de la professió que de lliure no en té res, sinó que és fruit d'una política patronal partidària d'ampliar l'estoc de col·laboradors i no la plantilla fixa. Entre aquests últims hi ha tant els que no han tingut mai un primer treball assalariat i sempre han hagut de viure de col·laboracions, com aquells que han estat acomiadats d'algun mitjà i es veuen forçats a viure permanentment de les col·laboracions.

Actualment és força abundant la figura del periodista, i sobretot del fotògraf, que, treballant en un mitjà amb horari i a les ordres d'un cap, no té cap mena de contracte, ni tan sols temporal, i cobra com a col·laborador a tant la peça, o bé una quantitat fixa prèviament pactada. De fet és un redactor de plantilla al qual l'empresa s'estalvia de fer el contracte i pagar-li la seguretat social.

Aquesta és la figura aplicada des de sempre als corresponents de Catalunya –i també una part dels de l'estranger– que ha estat traspasada als redactors. El treballador s'ha de donar d'alta a l'IAE i pagar-se l'assegurança d'autònoms. De totes les col·laboracions que cobra li és

descomptat el 15% de l'IRPF. Han de portar una complicada comptabilitat que es menja força hores: llibre d'ingressos, llibre de despeses, llibre d'inversions, llibres d'IVA suportat i repercutit en els treballs que no n'estan exempts, llista de factures numerades, declaració i pagament trimestral a compte de l'IRPF... Han de mantenir el seu propi despatx de treball, amb les despeses corrents i inversions inherents a la feina: llum, telèfon, ordinador, arxiu... Quan es prescindeix dels seus serveis no té dret a l'atur ni a cap mena d'indemnització.

Sentències favorables

En l'apartat dels fotògrafs hi ha un cas recent de sentència de la sala d'Allò Social del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya que equipara la relació laboral d'aquests "col·laboradors" amb la dels que tenen un contracte fix (vegeu *Capçalera* del mes de març passat). Però aquesta equiparació esdevé una pura formalitat legal, perquè les empreses continuen aplicant el criteri de "si et va bé ho agafes, i si no, a la porta n'hi ha cinquanta que esperen per agafar-ho". La via de la demanda a Magistratura pot no donar altre resultat que un acomiadament amb indemnització, encara que acostuma a servir perquè arreglin els papers als que no van presentar demanda, davant del temor que ho facin.

El risc i l'aventurisme

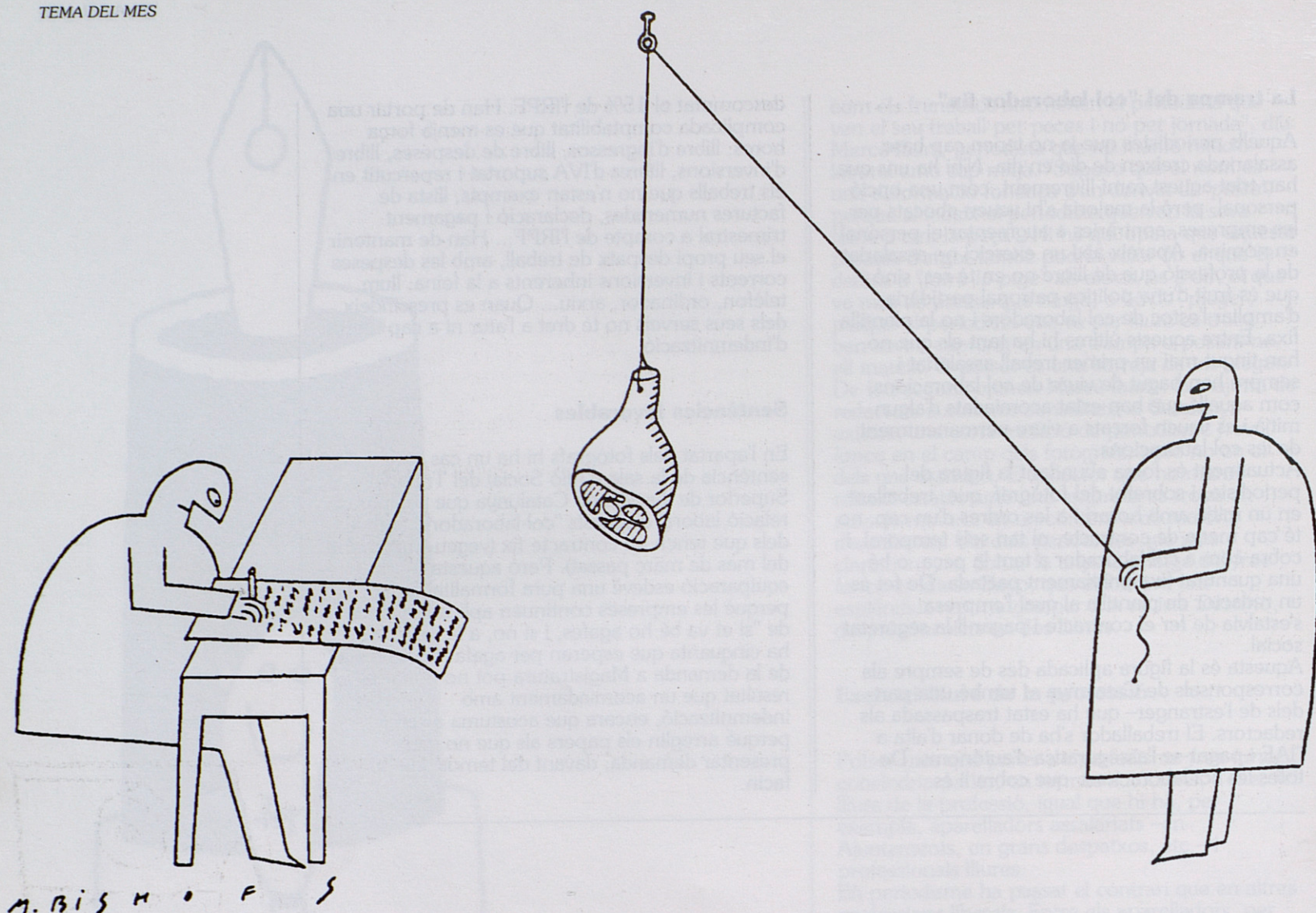
Davant la tràgica mort de l'estudiant de periodisme Jordi Pujol Puente a la ciutat de Sarajevo, on es trobava com a fotògraf free lance al front de la guerra de Bòsnia Herzegovina, la Junta de Govern del Col·legi de Periodistes de Catalunya considera necessari fer les següents reflexions:

"1) Les circumstàncies d'aquest desgraciat i irreparable succés posen greument en evidència les condicions en què es desenvolupa el treball de molts periodistes especialment entre el col·lectiu dels fotoperiodistes, on la situació de precarietat, inestabilitat laboral i voluntarisme arriba a graus alarmants. La creixent incidència del periodisme de guerra en tots els mitjans escrits i audiovisuals i el progressiu apropament i accessibilitat dels fronts de conflicte, converteix aquest fet en un problema doblement preocupant que pertoca a la responsabilitat de les empreses editores.

2) L'acceptació del risc és un fet inherent a la condició de periodista, sobretot quan el seu treball es desenvolupa en l'escenari d'una crisi bèl·lica. Un elemental criteri professional exigeix que el risc sigui mesurat de manera responsable, tant si es tracta de professionals experts com si es tracta de col·laboradors eventuais, mitjançant la

provisió de les acreditacions i mitjans pertinents per al compliment de la seva tasca, la cobertura d'una asseguraça adequada i la dotació d'una remuneració suficient, de manera que s'estalviïn situacions on el risc potencial es converteix en un pur aventurisme que gravita directament sobre la seguretat i integritat dels periodistes.

3) El Col·legi de Periodistes expressa la seva preocupació davant la situació descrita i rebutja que l'entusiasme, la inexperiència i el desig d'obrir-se camí en el difícil mercat periodístic, puguin ser utilitzats virtualment per les empreses del sector per a cobrir les seves necessitats de manera discrecional en funció de les seves disponibilitats i interessos, sobretot quan aquesta circumstància es produeix en un entorn d'alt risc per aquells que realitzen el seguiment i cobertura de la informació. En aquest sentit, el Col·legi de Periodistes de Catalunya apel·la al sentit comú de les empreses editores per tal que atenguin totes les seves responsabilitats davant les noves demandes de l'activitat periodística i, alhora, anima als seus col·legiats amb càrrecs de responsabilitat en els mitjans i els representants en els comitès d'empresa a promoure les normes o clàusules necessàries que regulin i garanteixin formalment les condicions de treball informatives en missions de risc. "●"

Una altra resolució judicial recent ha estat la del jutjat d'Allò Social número 19 de Madrid, que ha reconegut els mateixos drets d'indemnització que els treballadors en nòmina a tres periodistes del desaparegut diari madrileny *El Independiente* que treballaven com a redactors de plantilla però que estaven en règim de col·laboradors. En tancar el diari s'haurien quedat sense indemnització, i van plantejar una demanda que els ha reconegut la seva equiparació com a treballadors en nòmina i amb dret a indemnització. Entre aquests "col·laboradors fixos" hi ha Xavier Martí, de la redacció barcelonina d'*El Independiente*, situada al Centre Internacional de Premsa. Els altres dos són Juan Posada i Javier Méndez. En conjunt percebran 13 milions de pessetes, més que el que havien pactat el comitè d'empresa i la direcció.

Mercat lliure

El mercat de contractació dels professionals lliures està regit per l'arbitrarietat més absoluta. Obviament, els seus drets econòmics no són previstos en cap conveni laboral, i només les

associacions professionals de fotògrafs han establert unes tarifes mínimes que seveixen d'orientació a l'hora de pactar preus i facturar el treball.

L'únic suport que poden trobar els redactors, si estan col·legiats, és l'assistència jurídica en la reclamació d'impagats, cada dia més habitual, i en altres reclamacions com encàrrecs no publicats o col·laboracions *afusellades* i publicades amb una altra firma, per citar alguns exemples que s'han donat.

"Observo", explica Manel Armengol, "que les empreses periodístiques ja no volen l'aventura de la sorpresa informativa, ja tot es dona per conegut, cada mitjà es refugia en la seva fórmula i dedica tot l'esforç a resguardar el seu sector de mercat. A partir d'aquest moment crec que es comença a perdre el *free lance*. El fotògraf *free lance* és assetjat per unes condicions de subsistència més dures: l'increment dels costos dels viatges, d'equip; l'assumpció personal dels càrrecs sanitaris, fiscals, d'habitatge i lloc de treball, a canvi d'uns pagaments per reportatge que no sols no augmenten en proporció, sinó que disminueixen. Molts reportatges de *free lance* romanen durant mesos en un calaix de la

— Totes les demandes laborals han acabat amb una sentència que equipara el col·laborador fix amb el redactor —

redacció esperant el moment idoni de publicació; són pagats amb dilacions de fins a tres mesos després de la publicació, i de vegades resulten extraviats. En podria citar força casos. Està morint el fotògraf *free lance*, i crec que tota la professió ha de fer tot el que sigui possible perquè no continuï aquesta situació. Crec que la figura del *free lance* és interessant com a dinamitzador informatiu. El seu lloc és al carrer i per tant està molt més pròxim, si no de la notícia, sí de l'entorn social. Disposa del seu temps, i per tant pot aprofundir en un tema o en una situació".

Una tria personal

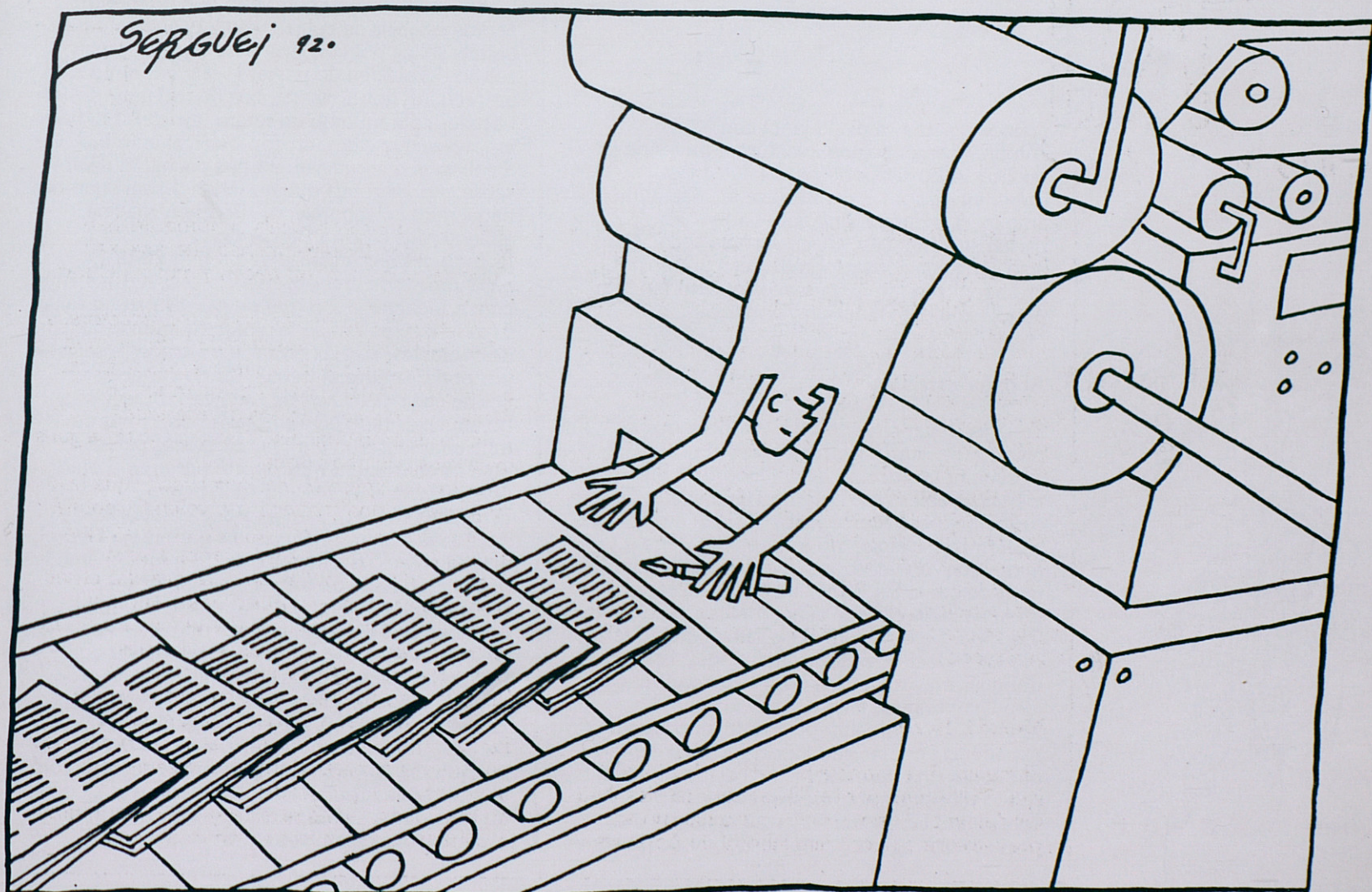
Pot donar-se el cas, i de fet es dona amb certa freqüència, que la condició de col·laborador no sigui imposada per l'empresa, sinó escollida lliurement pel periodista. Els motius poden ser diversos: des de la pròpia personalitat, poc amotllable a un treball molt regular i jeràrquic que es desenrotlla bàsicament en el clos tancat d'una redacció plena de fum de tabac i de picabaralles conventuals, fins als avantatges econòmics que es poden obtenir de col·laborar amb diversos mitjans alhora. "Això, però, no és vàlid per als

fotògrafs", segons ens assenyalen, "perquè el mitjà amb què col·labores més o menys regularment no et perdonaria que venguessis una bona foto a un altre mitjà. En la pràctica, tot i no tenir contracte, acabes sotmès a un règim d'exclusivitat".

El problema no és tant si el sistema de treball ha estat escollit o imposat sinó la manca d'una regulació de la condició de *free lance*, una realitat periodística en molts països que aquí no pot desenvolupar-se per causa de la manca tant de garanties com de mercat. Tomàs Abella, però, creu que el mercat existeix, i esmenta com a prova que li va sortir econòmicament a compte pagar-se un viatge al Perú per fer un reportatge sobre l'epidèmia de còlera i vendre'l a la tornada a Barcelona.

En altres casos, el periodista *free lance* no es planteja la rendibilitat perquè el seu treball el fa bàsicament per obtenir una satisfacció personal. És el cas de periodistes o escriptors amb un patrimoni familiar sòlid, que viatgen i a la tornada ofereixen de publicar les seves impressions en mitjans de confiança. Exemples d'aquest periodisme *free lance* han estat, en alguns moments de la seva vida professional, Carles Sentís o Tristán la Rosa.

També hi ha el periodista amb menys recursos

— El periodista autònom
acaba mantenint uns acords
de col·laboració més o
menys estables —

econòmics que es planteja un cert autofinançament d'una aventura a través de la publicació posterior de reportatges. Pot esmentar-se com a significativa la volta al món amb iot que durant cinc anys van fer els periodistes Francesc Cusi i Jerònia Vidal. Però això són situacions esporàdiques i que sovint protagonitzen també persones que no tenen el periodisme com a activitat principal.

Acords estables

En la pràctica, el periodista autònom que es planteja de viure'n permanentment acaba mantenint uns acords de col·laboració més o menys estables amb determinats mitjans. "El més curiós", explica Mercè Ibarz, "és que aquí, si vas a oferir reportatges, no te'ls valoren gens. Et miren com un venedor d'enciclopèdies, com un mort de gana. En canvi, si et poses d'acord amb un mitjà i són ells que t'encarreguen coses, tot funciona. Sembla com si els sabés greu que els ofereixis idees que ells no han tingut. Estan més tranquils encarregant-te coses i pensant que la idea l'han tinguda ells".

Xavier Febrés, un altre periodista amb llarga experiència com a *free lance*, reconeix també que sense una base estable de col·laboracions més o menys compromeses resulta difícil sobreviure. Ell mateix ha pogut aguantar més d'una dècada sense contracte laboral perquè tenia

com a col·laboracions fixes les entrevistes de la col·lecció de llibres *Diàlegs a Barcelona* i la redacció dels peus de foto del *Llibre de l'any*. Joaquim Roglan, que des de fa un any també exerceix de *free lance*, parteix així mateix d'una base de col·laboracions regulars amb televisió, que li asseguren un mínim cada mes a partir del qual poden efectuar altres treballs periodístics suplementaris. Altres periodistes autònoms tenen com a base unes classes a la Facultat de Ciències de la Informació, que encara que els suposi un ingrés mensual molt petit, els cobreix, almenys, la Seguretat Social.

"Si no fos pels treballs d'assessorament periodístic que faig per a empreses", explica Ernest Udina, "no podria pas mantenir-me com a autònom".

"Jo em defineixo no com un *free lance*", diu, "sinó com una mena de *free lance*, perquè no sóc assalariat però tampoc puc identificar el meu treball amb la imatge que tenim del *free lance* d'agència".

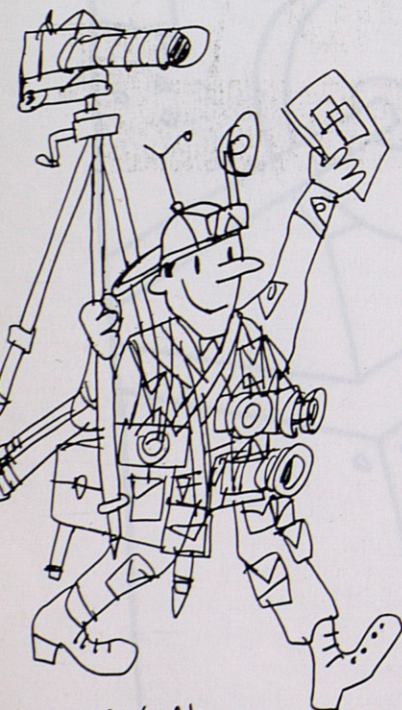
Tots els autònoms catalans tenen clar que hi ha unes feines per fer bullir l'olla i unes altres per passar-s'ho bé i mantenir-se en l'aparador professional.

Les dificultats de cobrar

L'altre problema del periodista que no manté acords estables de col·laboració és que cobrar unitats soltes pot convertir-se a vegades en un calvari. "S'obliden de passar la factura, et paguen un preu inferior al pactat, has de reclamar, insistir i acabes cobrant amb un retard terrible". I hi ha empreses que quan, un cop publicat el treball, vas a cobrar el que prèviament has pactat, et diuen sense cap vergonya que no tenen diners i que no paguen les col·laboracions. Podríem citar-ne almenys dos casos a Barcelona.

És molt difícil establir-se com a periodista autònom sense una experiència prèvia d'uns anys com a redactor o fotògraf de plantilla en un mitjà. El desconeixement de la dinàmica interna, la falta de contactes, són un obstacle a vegades insalvable per poder vendre el treball. "Si no coneixes els tics de cada diari, i els de cada cap de secció, si no coneixes molt bé els horaris i els ritmes de funcionament d'un diari i una revista, per saber quin és el moment més oportú per anar a oferir una col·laboració, ho tens molt negre".

En aquest context, sembla indispensable la necessitat d'una clarificació del panorama laboral, amb la creació d'un estatut del *free lance*, amb la delimitació clara del treball que pot fer un col·laborador i quin ha de fer un treballador en nòmina, amb l'establiment de contractes de col·laboració que evitin les arbitrarietats, i amb una definició clara de les garanties que en cada cas han de cobrir obligatòriament les empreses. És indispensable fer-ho per salvaguardar la figura del *free lance*, tan necessària si es vol potenciar un periodisme viu i no funcional i gèneres com el reportatge i l'entrevista. Segurament el Congrés de Periodistes Catalans ajudarà a començar a abordar aquests problemes. ●

MARISCAL